

Sygn. akt I ACa 1070/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij (spr.)
Sędziowie	:	SA Magdalena Pankowiec SO del. Elżbieta Siergiej
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. T.**

przeciwko **Ochotniczej Straży Pożarnej w C.**

o ustalenie nieważności uchwał

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 30 września 2014 r. sygn. akt I C 48/14

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego 270 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

UZASADNIENIE

Powód S. T. w pozwie skierowanym przeciwko Ochotniczej Straży Pożarnej w C. wniósł o ustalenie nieważności uchwały Zarządu pozwanej z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie skreślenia go z listy członków oraz ustalenie nieważności uchwały Walnego Zebrania Członków pozwanej z dnia 21 sierpnia 2013 r. podtrzymującej decyzję Zarządu.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że był członkiem OSP w C.. Pismem z dnia 8 lipca 2013 r. doręczonym w dniu 16 lipca 2013 r. Zarząd poinformował powoda, że decyzją z dnia 4 lipca 2013 r. został skreślony z listy członków. Zdaniem powoda decyzja o skreśleniu została podjęta z rażącym naruszeniem Statutu OSP, w piśmie nie podano podstawy prawnej skreślenia oraz podano ogólnikowe, nieprecyzyjne zarzuty, bez podania faktów. Powód wskazał, że strona pozwana naruszyła § 15 ust. 2 Statutu. Wykluczenie lub skreślenie członka z listy następuje w formie uchwały, a nie decyzji, co powoduje jej nieważność. Powód wskazał, że odwołał się do Walnego Zebrania Członków, jednakże organ

ten w dniu 21 sierpnia 2013 r. podtrzymał decyzję Zarządu. Zdaniem powoda uchwała Walnego Zgromadzenia również narusza Statut, zawiera te same błędy, co decyzja Zarządu i jest nieważna.

W toku postępowania powód sprecyzował, że swoje roszczenie ustalenia nieważności decyzji Zarządu OSP w C. z dnia 4 lipca 2013 r. i uchwały Walnego Zebrania Członków pozwanej wywodzi z art. 189 kpc. Podstawę żądania nieważności uchwał stanowią naruszenia postanowień § 14 ust. 1 i 2 Statutu z dnia 14 lutego 1989 r., które spowodowały nieuprawnioną ingerencję w sferę praw członkowskich powoda oraz naruszenie przez pozwaną art. 58 § 2 kc tj. zasad współżycia społecznego, a mianowicie etycznego i uczciwego postępowania oraz lojalności i rzetelności, a także równego i jednolitego traktowania wszystkich członków stowarzyszenia w następstwie wydania uchwał.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 30 września 2014 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce oddalił powództwo (pkt 1), zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 377 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 2).

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Powód S. T. od 7 października 1998 r. był członkiem czynnym Ochotniczej Straży Pożarnej w C.. Od 2001 r. do 2011 r. pełnił funkcję naczelnika straży. Naczelnik to członek zarządu wykonujący zadania w zakresie działalności operacyjno – bojowej. Od dnia 12 października 2001 r. powód jest zatrudniony w Urzędzie Gminy i Miasta C. na stanowisku kierowcy – konserwatora OSP w C., obecnie przebywa na urlopie bezpłatnym.

W 2012 r. powód popadł w konflikt z członkami OSP w związku z jego podejrzeniami kradzieży paliwa przez innego członka straży R. B. i zawiadomieniem o tym fakcie organów ścigania. Od tej pory powód nie brał udziału w pracach OSP i akcjach bojowych. W związku z doniesieniem, przeciwko R. B. toczyło się postępowanie karne, został on uniewinniony, na datę orzekania w tej sprawie wyrok nie był prawomocny.

Uchwałą Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r. podjętą jednogłośnie powód został skreślony z listy członków pozwanej OSP. Podstawą skreślenia, jak podano w protokole posiedzenia był fakt, „że S. T. od szeregu lat zaniedbuje swoje obowiązki jako członek czynny straży. Swoją przynależność do organizacji traktuje jako źródło dochodu (jest zatrudniony na 1/2 etatu jako konserwator). Nie uczestniczy w spotkaniach i pracach organizowanych przez straż takich jak: zawody sportowe, uroczystości kościelne, czy szkolenia z wykorzystaniem sprzętu, podczas których wykonujemy prace na rzecz środowiska. Należy podkreślić, że obowiązki konserwatora wykonuje od przypadku do przypadku. Najczęściej przychodzi po interwencji telefonicznej o konieczność naprawy... Pan S. T. przestał całkowicie przychodzić do pracy jako konserwator i jako członek straży od grudnia 2012 r., pojawił się w siedzibie straży 14 czerwca 2013 r. po interwencji u pani burmistrz B. S., co miało miejsce 10 czerwca. Zatem w tym okresie pobierał środki za pracę, której nie wykonywał. Postawa pana T. zasługuje na podjęcie decyzji o skreśleniu z listy członków jednostki”.

Pismem z dnia 8 lipca 2013 r. powód został poinformowany o uchwale Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r. skreślającej go z listy członków. W piśmie tym jako przyczynę skreślenia wskazano, że:

- a) od wielu miesięcy nie wywiązuje się Pan z obowiązków członka straży – nie wspiera pan jednostki w pracach bieżących, jak również nie opłaca Pan składek członkowskich;
- b) mimo wzmożonej działalności jednostki – zwłaszcza w okresie letnim – od wielu miesięcy ani razu nie wziął Pan udziału w akcji bojowej, sytuacja taka trwa od początku bieżącego roku, choć jest Pan do tego zobowiązany jako aktywny członek straży;
- c) działania podjęte przez Pana w ostatnim czasie wpłynęły na negatywny wizerunek straży pożarnej w oczach (...) i doprowadziły do wzrostu trudności w bieżącej pracy jednostki;

d) podejrzenia wysunięte przez Pana wobec innych członków straży powodują, że znacząca większość druhów nie widzi możliwości dalszej współpracy z Panem, czemu dała wyraz w swoim wniosku do Zarządu o cofnięcie Pana z listy osób tworzących naszą OSP.

Jako podstawę podjętej decyzji w piśmie tym wskazano § 14 pkt 2 ppkt c Statutu OSP, a także stanowienia Regulaminu Pracy Zarządu OSP w C., pouczając jednocześnie o możliwości odwołania się do Walnego Zebrania Członków OSP. Powód od uchwały Zarządu odwołał się do Walnego Zebrania Członków, które w dniu 21 sierpnia 2013 r. podjęło uchwałę Nr (...) utrzymującą w mocy decyzję Zarządu.

Przystępując do prawnej oceny sprawy Sąd pierwszej instancji zauważył, że ochotnicza straż pożarna i jej związki są jednostkami ochrony przeciwpożarowej i funkcjonują jako stowarzyszenia – art. 15 pkt 6 i art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. O ochronie przeciwpożarowej. Aktem prawnym regulującym zagadnienia związane z działalnością stowarzyszeń jest ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach.

Zasady funkcjonowania każdego stowarzyszenia reguluje statut – akt ustrojowy określający cele, zadania, strukturę organizacyjną, a w szczególności sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków – art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy. Sąd wskazał, że statut jest umową prawa cywilnego, zaś stosunek członkostwa stosunkiem cywilnoprawnym, do którego zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego. Nawiązanie stosunku członkostwa traktować należy jako zdarzenie cywilnoprawne prowadzące do powstania prawa podmiotowego, z którego wynikają szczegółowe uprawnienia członka. Decyzję w sprawie przyjęcia na członka, jak i w sprawie jego wykluczenia czy wykreślenia podejmuje właściwy organ statutowy.

Sąd pierwszej instancji odwołując się do poglądów judykatury wywiódł, że członkowi stowarzyszenia nie przysługuje roszczenie o uchylenie uchwały, które jest powództwem o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, wobec braku podstawy w przepisach prawa materialnego. W celu ochrony stosunku członkostwa można natomiast żądać stwierdzenia nieważności uchwały wobec jej sprzeczności z przepisami prawa lub zasadami współzycia społecznego, ewentualnie w przypadku naruszenia postanowień statutu (czyli umowy) można żądać ustalenie istnienia stosunku członkostwa, względnie bezskuteczności uchwały pozbawiającej członkostwa.

Sąd Okręgowy podkreślił, że obowiązującym statutom pozwanej OSP jest zarejestrowany Statut z dnia 14 lutego 1989 r. Sąd przytoczył § 14 ust. 1 Statutu, zgodnie z którym członkostwo ustaje w razie dobrowolnego wystąpienia złożonego na piśmie; skreślenia z powodu zalegania z opłatą składek członkowskich przez okres co najmniej 1 roku; wykluczenia z powodu działalności sprzecznej z postanowieniami statutu. Zarówno skreślenie, jak i wykluczenie następuje na podstawie uchwały Zarządu – § 24 pkt 3 i § 14 ust. 2 statutu. Od uchwały Zarządu w przedmiocie wykluczenia przysługuje odwołanie do Zarządu gminnego Związku – § 14. Od uchwały Zarządu skreślającej z członka przysługuje odwołanie w postępowaniu wewnętrznym do Walnego Zebrania Członków – § 18 ust. 1 pkt 7 statutu.

Analizując uchwałę Zarządu pozwanej z dnia 4 lipca 2013 r., mocą której powód został skreślony z listy członków OSP, Sąd wskazał, że wskazane w niej okoliczności nie mogły stanowić przyczyny skreślenia powoda z listy członków, a jedynie mogłyby stanowić podstawę jego wykluczenia. Uchwała ta zatem w sposób wyraźny narusza postanowienia Statutu pozwanej – § 14 ust. 1 pkt 2. Sytuacji nie zmienia fakt, że w piśmie z dnia 8 lipca 2013 r. informującym powoda o uchwale skreślającej dodatkowo jako przyczynę skreślenia podano zaleganie z płatnością składek członkowskich. Pismo informujące podpisane przez dwóch członków Zarządu – prezesa i wiceprezesa nie ma mocy uchwały i nie mogło konwalidować błędnej uchwały Zarządu. Pod względem merytorycznym uchwała jest wadliwa. Dodatkowo w piśmie informującym powoda o skreśleniu z listy powołano niewłaściwą podstawę statutową powołując się na § 14 pkt 2 ppkt c nieobowiązującego, bo niezarejestrowanego statutu.

Za bez znaczenia Sąd uznał podnoszoną przez powoda okoliczność, że pismo informujące o skreśleniu go z członków nie zostało podpisane przez skarbnika, nie jest to bowiem dokument, o jakim mowa w § 26 Statutu wymagający dla swej skuteczności podpisu skarbnika. Z kolei protokół z posiedzenia Zarządu z dnia 4 lipca podpisany został przez

wszystkich obecnych na zebraniu, a uchwałę podjęto jednogłośnie. Sąd Okręgowy zaznaczył, że strona powodowa nie wykazała, aby zaskarżone uchwały podjęte zostały z naruszeniem trybu ich podejmowania przewidzianym w Statucie.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powód posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności uchwał pozbawiających go członkostwa w pozwanej OSP wobec towarzyszącej mu niepewności co do przysługującego mu tego prawa podmiotowego. Jednakże mimo tego powództwo podlegało oddaleniu. Przyczyn oddalenia powództwa Sąd upatrywał w okoliczności braku naruszenia przez pozwaną przepisów prawa. Naruszenie postanowień statutu, którego postanowienia nie są przepisami prawa powszechnie obowiązującego nie może powodować nieważności zaskarżonych uchwał z mocy art. 58 § 1 kc. Zdaniem Sądu nie można też przyjąć, że doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego, o których mowa w art. 58 § 2 kc. Powód, wbrew ciężącemu na nim z mocy art. 6 kc obowiązkowi nie wykazał, że kwestionowane przez niego uchwały naruszają zasady współżycia społecznego. Sąd podkreślił, że nie można przyjąć, że pozbawienie powoda członkostwa było represją za jego działania zmierzające do ujawnienia kradzieży paliwa oraz, że działania powoda zostały podjęte dobrej wierze i w interesie społecznym. Zgłoszony przez powoda świadek K. B. nie potwierdził faktu kradzieży paliwa, a wyrok uniewinniający w stosunku do podejrzanego o kradzież paliwa R. B., co prawda jeszcze nieprawomocny, w wysokim stopniu uprawdopodobnia, że pod adresem druha powód kierował niesłuszne oskarżenia, pomówienia, które jednocześnie rzucały cień na całe stowarzyszenie. Takie zachowanie powoda, Sąd ocenił jako nieetyczne, wręcz szkodliwe, narażające stowarzyszenie na kreowanie negatywnego wizerunku OSP w opinii publicznej. Postawa powoda, a nadto uchylanie się od obowiązków statutowych działania na rzecz straży i społeczeństwa, oceniona została przez organy Stowarzyszenia jako nielicząca z postawą strażaka, godząca w dobre imię zrzeszenia, zachowanie powoda spowodowało utratę zaufania do niego, co ostatecznie skutkowało usunięciem go z szeregów straży. Sąd zaznaczył, że złożone przez powoda na ostatniej rozprawie opinie o nim zawierają w swej treści wyłącznie oceny pochodzące od podmiotów, które opinie wydały i nie odnoszą się natomiast do faktów stanowiących podstawę pozbawienia powoda członkostwa.

Sąd podkreślił, że OSP w C. jak każde stowarzyszenie jest zrzeszeniem dobrowolnym, samorządnym, autonomicznym samodzielnie kształtującym kryteria nabywania i utraty członkostwa, wobec czego ingerencja sądu, w działalność stowarzyszenia może mieć wyjątkowy charakter, zwłaszcza, gdy uchwały stowarzyszenia mają podlegać ocenie z punktu widzenia ich zgodności z dągnięciami współżycia społecznego.

Mając powyższe motywy na względzie Sąd Okręgowy oddalił powództwo.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął w trybie art. 98 kpc zasądzając na rzecz pozwanego zwrot kosztów wynagrodzenia adwokackiego na podstawie § 11 pkt 21 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nie dokonanie przez Sąd pierwszej instancji analizy merytorycznej żądań powoda, zaniechanie zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, co w rezultacie doprowadziło do rozstrzygnięcia o żądaniu powoda na innej podstawie prawnej – tj. art. 58 § 1 kc, niż zgłoszona w piśmie procesowym powoda z dnia 16 czerwca 2014 r. tj. art. 189 kpc, a także poprzez nie uwzględnienie wszystkich kwestii faktycznych i prawnych wskazujących na zasadność roszczenia powoda zarówno w świetle art. 189 kpc, jaki i art. 58 § 2 kc,

2) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść rozstrzygnięcia w sprawie tj.:

- art. 233 § 1 kpc polegające na dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i pominięcie przy analizie materiału dowodowego przez Sąd dowodów przedłożonych przez powoda na rozprawie z dnia 16 maja 2014 r., oraz dołączonych do pisma z dnia 16 czerwca 2014 r. oraz zeznań świadka K. B. (2), podczas gdy dokonanie prawidłowej oceny materiału dowodowego w oparciu o wspomniane wyżej dowody prowadzi do ustalenia, iż okoliczności podnoszone przez powoda jednoznacznie

wskazują, że postępowanie władz stowarzyszenia naruszało zasady współżycia społecznego i stanowiło nieuprawnioną ingerencję w sferę jego praw członkowskich i pozbawiło go możliwości skutecznego działania na rzecz OSP w C.,

- art. 328 § 2 kpc poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, przede wszystkim jednak przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku,

3) naruszenie prawa materialnego, mianowicie:

- art. 58 § 2 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie, iż powód nie wykazał, iż zaskarżone uchwały naruszają zasady współżycia społecznego, skutkujące ich nieważnością, podczas gdy prawidłowa interpretacja art. 58 § 2 kc i w konsekwencji jego właściwe zastosowanie do ustalonego i popartego dowodami stanu faktycznego, skutkuje uznaniem, iż zaskarżone przez powoda uchwały Zarządu OSP C. z dnia 4 lipca 2013 r. oraz Walnego Zgromadzenia z dnia 21 sierpnia 2013 r., naruszają zasady etycznego i uczciwego oraz lojalnego, rzetelnego postępowania, a także równego traktowania;

- art. 58 § 1 kc poprzez jego zastosowanie, podczas gdy powód swoje roszczenie oparł na podstawie art. 189 kpc (oraz art. 58 § 2 kc), zaś podstawę żądania ustalenia nieważności uchwał zarządu i walnego zgromadzenia OSP w C. powód upatrywał w naruszeniu postanowień zarejestrowanego statutu tj. § 14 ust. 1 i ust 2 statutu OSP w C. z dnia 14 lutego 1989 r., które spowodowały nieuprawnioną ingerencję w sferę praw i obowiązków członkowskich powoda i naruszyły ogólnie przyjęte w społeczeństwie zasady współżycia społecznego, co w rezultacie czyni je nieważnymi.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania za obie instancje w związku z zarzutem nierozpoznania istoty sprawy, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, uwzględnienie powództwa i ustalenie nieważności uchwał OSP w C. skreślających powoda z listy stowarzyszenia oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy wydając zaskarżony wyrok wyjaśnił wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe i dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji za własne, w konsekwencji czego nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., sygn. II UKN 61/97, opubl. w OSNAP z 1998 Nr 3, poz. 104, z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAP z 1998 Nr 24, poz. 776). Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył zasad postępowania ani norm prawa materialnego. Zaskarżone rozstrzygnięcie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, jest trafne i tym samym nie ma podstaw do jego zmiany.

Chybiony jest zarzut nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy. Należy wskazać, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie, np. sąd oddał powództwo z powodu przedawnienia roszczenia, które to stanowisko okazało się nietrafne, a nie rozpoznał jego podstawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2015 r., IV CZ 110/14, Lex nr 1656516). Taka sytuacja w tej sprawie nie zachodzi. Sąd Okręgowy odniósł się do przedmiotu sprawy – rozpoznał zgłoszone przez powoda roszczenie pod względem merytorycznym i ostatecznie uznał, że nie zasługuje ono na uwzględnienie podając szczegółowe motywy tego stanu rzeczy.

W ramach zarzutu nierozpoznania istoty sprawy, jak i zresztą w kolejnych zarzutach, skarżący szczególnie eksponuje kwestię wydania rozstrzygnięcia w oparciu o inną podstawę prawną, niż zgłoszona w pozwie, a mianowicie

zastosowania przez Sąd Okręgowy art. 58 § 1 kc, podczas gdy żądanie pozwu opierało się o art. 189 kpc i art. 58 § 2 kc. Analizując tę kwestię należy podkreślić, że Sąd pierwszej instancji dokonał analizy żądania nie tylko poprzez treść art. 58 § 1 kc, ale także poprzez art. 58 § 2 kc, tak jak chciał tego powód, co w sposób jednoznaczny wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Dodatkowo trzeba zwrócić też uwagę, że kwalifikacja prawna dochodzonego żądania jest obowiązkiem sądu. Oznacza to, że nawet wskazanie jej przez powoda nie jest wiążące dla sądu, który w ramach dokonywanej subsumcji jest zobowiązany do oceny roszczenia w aspekcie wszystkich przepisów prawnych, które powinny być zastosowane, jako mające oparcie w ustalonych faktach (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 1947 r., C III 137/47, OSNC 1948, Nr 1, poz. 20, z dnia 2 maja 1957 r., II CR 305/57, OSNC 1958, Nr 3, poz. 72; wyrok z dnia 15 września 2004 r., III CK 352/03, niepubl.). Zwrócono również uwagę w orzecznictwie na to, że wskazanie w pozwie przez profesjonalnego pełnomocnika powoda podstawy prawnej żądania, mimo braku takiego obowiązku, może spowodować ukierunkowanie postępowania, przez pośrednie określenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1999 r., I CKN 252/98, OSNC 1999, Nr 9, poz. 152). Ukierunkowanie to nie może jednak oznaczać formalnego związania sądu podaną podstawą prawną zwłaszcza, gdy okoliczności faktyczne mogą stanowić oparcie dla innej, adekwatnej podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2002 r., III CKN 182/01, niepubl.). Roszczenie powoda zostało w dostateczny sposób zindywidualizowane, natomiast Sąd Okręgowy był uprawniony do jego oceny nie tylko poprzez przyzmat art. 58 § 2 kc, ale także poprzez treść art. 58 § 1 kc.

Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu naruszenia art. 328 § 2 kpc.

Zgodnie z powszechnie przyjmowanym w orzecznictwie poglądem, o skutecznym postawieniu zarzutu naruszenia art. 328 § 2 kpc można mówić tylko wtedy, gdy uzasadnienie wyroku nie zawiera elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej muszą być tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Zarzut ten może znaleźć zastosowanie jedynie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II UK 162/11, Lex 1171001, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 listopada 2012 r., I ACa 599/12, Lex nr 1238241).

W rozpatrywanej sprawie uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera ustalenia faktyczne z odwołaniem się do konkretnych dowodów oraz rozważania prawne, odzwierciedla ono i ujawnia w dostatecznym stopniu tok procesu myślowego i decyzyjnego Sądu, którego wynikiem jest treść zaskarżonego wyroku oraz pozwala na kontrolę tego procesu przez Sąd Apelacyjny. Natomiast podniesiony w ramach obrazy art. 328 § 2 kpc przez skarżącego zarzut ma charakter ogólnikowy i wyłącznie polemiczny.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że analiza dowodów w tej sprawie została przeprowadzona przez Sąd pierwszej instancji wnikliwie przy prawidłowym zastosowaniu zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 kpc, ponieważ Sąd ten wyprowadził wnioski zgodne z regułami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym. Zwalczenie swobodnej oceny dowodów nie może polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń, ustaleń stanu faktycznego, opartej na własnej ocenie, lecz konieczne jest przy posłużeniu się argumentami wyłącznie jurydycznymi wykazanie, że wskazane w art. 233 § 1 kpc kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wyrok sprawy. Jeżeli zaś z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 kpc) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tymczasem powód w apelacji w istocie ograniczył się do przedstawienia własnego punktu widzenia.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że wskazywane w ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc dowody w postaci dokumentów złożonych na rozprawie w dniu 16 maja 2014 r. oraz zeznań świadka K. B. (2) nie potwierdzają, aby

władze stowarzyszenia, jakim jest Ochotnicza Straż Pożarna w C., naruszyły w stosunku do powoda zasady współzycia społecznego i aby w związku z tym, wykluczenie go z szeregu jego członków było nieważne.

Zeznania świadka K. B. (2) (k. 165 v., płyta z nagraniem k. 198) dotyczące kwestii opłacania składek członkowskich nie są istotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, gdyż przedmiotem badania Sądu pod kątem nieważności była uchwała Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r., mocą której skreślono skarżącego z listy członków pozwanej. To wskazane w tej uchwale przyczyny skreślenia należało oceniać pod kątem prawdziwości i zasadności, a nie przyczyny wymienione w piśmie z dnia 8 lipca 2013 r. informującym powoda o skreśleniu go z listy członków. Pismo to miało charakter informacyjny i nie mogło kreować dodatkowej przyczyny skreślenia z listy członków w postaci nieopłacania składek. Dlatego też należało uznać, że skoro nieopłacanie składek członkowskich nie zostało ujęte jako przyczyna skreślenia powoda z listy członków stowarzyszenia w uchwale Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r., to jej następcze dodanie w piśmie informacyjnym, nie mogło wywrzeć żadnego skutku prawnego. Inaczej rzecz ujmując przyczynę tę należy traktować jako niebyłą, gdyż niewymienioną w uchwale. Dlatego też zeznania świadka K. B. (2) w istocie są bezprzedmiotowe, gdyż odnoszą się do kwestii niewymienionych w uchwale Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r.

Na marginesie należy dostrzec, że dodanie w piśmie informacyjnym kolejnej przyczyny skreślenia powoda w postaci nieopłacania składek było z pewnością wynikiem zreflektowania się członków Zarządu, iż w istocie w myśl postanowień statutu skreślenie z listy członków może nastąpić tylko z powodu zalegania z opłacaniem składek, a nie z powodu innych przyczyn. W ten sposób podjęto nieskuteczną próbę konwalidacji błędnej pod względem formalnym uchwały. Przy prawidłowym postępowaniu, mając na względzie istniejące wobec S. T. zarzuty, uchwała powinna wykluczać, a nie skreślać go z listy członków.

Jeśli chodzi o dowody w postaci dokumentów złożonych na rozprawie w dniu 16 maja 2013 r. (k. 97 – 105), to należy stwierdzić, iż poza notatką z k. 105, na której oprócz podpisu powoda znajduje się też podpis A. K. (sekretarza Miasta i Gminy C.) zostały one sporządzone przez powoda i stanowią one jedynie potwierdzenie złożenia przez niego określonych oświadczeń. Nie stanowią one wystarczającego dowodu na okoliczność postępowania władz OSP wobec powoda wbrew zasadom współzycia społecznego, dowodzą one natomiast jedynie istnienia między powodem, a władzami OSP konfliktu.

Wbrew zarzutom apelacji Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego.

Kwestia dopuszczalności drogi sądowej w przypadku roszczeń wykluczonego członka stowarzyszenia została przesądzona w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2009 r., I CSK 535/08, Lex nr 518133)

W myśl art. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (t.j.: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 ze zm.) stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Podstawową cechą stowarzyszenia jest jego autonomia, o czym świadczy również treść art. 10 ustawy, z którego wynika, iż podstawowym aktem prawnym oprócz wymienionej ustawy, określającym zasady funkcjonowania stowarzyszenia, jest jego statut. Statut to również jedyny akt prawny wskazujący podstawy wykluczenia członka stowarzyszenia i sposób ochrony jego praw (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy). Członkostwo w stowarzyszeniu jest dobrowolne i wymaga oświadczeń obydwu stron. Oświadczenia te są w doktrynie zrównywane z oświadczeniami woli w rozumieniu prawa cywilnego. Także statut, niezbędny do utworzenia stowarzyszenia (art. 9 ustawy) i określający jego właściwości, ma charakter umowny. Sposób nawiązania członkostwa w stowarzyszeniu pozwala zatem uznać je za zdarzenie cywilnoprawne, prowadzące do powstania prawa podmiotowego, z którego wynikają szczegółowe uprawnienia członka.

Dlatego też uznać trzeba stosunek członkostwa za stosunek cywilnoprawny (umowę). Z tego względu bezpodstawne wykluczenie członka ze stowarzyszenia może pociągnąć negatywne skutki dla stowarzyszenia, przy czym odrzucić trzeba dowolność podejmowania decyzji w tej mierze przez organy stowarzyszenia. Nie sposób bowiem przyjąć, by w takich sprawach właściwe organy stowarzyszenia mogły działać na podstawie swobodnego uznania, ponieważ taka wykładnia statutu byłaby sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Powództwo o ustalenie nieważności uchwał znajduje materialnoprawną podstawę w art. 58 kc mówiącym o skutkach sprzeczności czynności prawnej z prawem

lub zasadami współzycia społecznego bądź mającej na celu obejście prawa. Dlatego też prawidłowo Sąd pierwszej instancji dokonał analizy uchwały Zarządu z dnia 4 lipca 2013 r. skreślającej powoda z listy członków OSP oraz uchwały Walnego Zebrania Członków, które w dniu 21 sierpnia 2013 r. utrzymało decyzję Zarządu, poprzez treść wskazanego artykułu. Sąd Apelacyjny podziela wnioski Sądu, iż w tej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że uchwały te były sprzeczne z prawem, czy też, że godziły w zasady współzycia społecznego.

Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji okoliczność, że Zarząd błędnie dokonał skreślenia powoda, zamiast wykluczenia go z grona członków stowarzyszenia, stanowi jedynie sprzeczność ze statutem i nie może powodować uwzględnienia powództwa. Jest to w gruncie rzeczy błąd formalny.

Natomiast jeśli chodzi o przyczyny skreślenia powoda z listy członków, należy wskazać, iż były one prawdziwe i zasadne. Zarzuty stawiane powodowi sprowadzają się w istocie do zaprzestania angażowania się powoda w działalność OSP i zaniebywania swych obowiązków. Należy zaznaczyć, że powód sam potwierdził, iż nie brał udziału w akcjach bojowych i wskazał, że nie chciał brać w nich udziału (k. 165). W ocenie Sądu Apelacyjnego w sytuacji zaprzestania przez powoda wykonywania obowiązków członka Ochotniczej Straży Pożarnej władze stowarzyszenia miały prawo wyłączyć go z grona jego członków. Powód nie biorąc udziału w akcjach bojowych zaprzestał wykonywania podstawowej działalności stowarzyszenia i w ten sposób poważnie sprzeniewierzył się swoim obowiązkom.

Sądowi Apelacyjnemu nie uszło z pola widzenia tło całej tej sytuacji, a mianowicie zaistnienie konfliktu między powodem, a stroną pozwaną na tle zgłoszonych przez powoda podejrzeń odnośnie kradzieży paliwa. Sąd jest jednak zdania, że konflikt ten nie uprawniał powoda do zaniechania angażowania się w wykonywanie obowiązków członka stowarzyszenia, a w szczególności do nieuczestniczenia w akcjach bojowych, nie uprawniał też do zaprzestania wykonywania obowiązków konserwatora pojazdów. Obowiązki te należało nadal wykonywać. Należy podkreślić, że skarżący musiał liczyć się z tym, że zgłaszając swoje podejrzenia odnośnie kradzieży paliwa spotka się co najmniej z dezaprobatą członków stowarzyszenia, gdyż nagłośnienie takich podejrzeń musiało rzucić cień na działalność stowarzyszenia i jego postrzeganie wśród lokalnej społeczności. Pojawienie się niezadowolonych wśród członków stowarzyszenia w żaden sposób nie uprawniało powoda do zaniechania wykonywania swych obowiązków i nie może go usprawiedliwiać.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że skarżący nie przedstawił w tej sprawie dowodów, iż jego podejrzenia odnośnie kradzieży paliwa miały uzasadnione podstawy, zaś okoliczność uniewinnienia oskarżonego R. B. przemawia za niesłusznością jego zarzutów. Trzeba też dostrzec, że skarżący nie uczynił nic, aby powstały na tle jego podejrzeń odnośnie kradzieży paliwa konflikt załagodzić, przeciwnie, poprzez swoje liczne pisma do Burmistrz Miasta i Gminy w C. powód tylko go zaostriżył. Skarżący takim działaniem wykazał się brakiem lojalności w stosunku do członków stowarzyszenia i podkopał zaufanie do swojej osoby wśród członków załogi.

Stowarzyszenie to w istocie grupa ludzi, których łączy wspólne działanie dla osiągnięcia statutowych celów. Powód zaprzestając wykonywania działalności statutowej stowarzyszenia wywołał wśród jego członków przekonanie odnośnie braku możliwości dalszej współpracy. Ponieważ zaś powody podane w uchwale Zarządu były prawdziwe, nie można uznać, że była ona sprzeczna z prawem, bądź z zasadami współzycia społecznego. Tak samo należy ocenić uchwałę Walnego Zebrania Członków z dnia 21 sierpnia 2013 r. utrzymującą w mocy uchwałę Zarządu i akceptującą przesłanki, które legły u podstaw jej wydania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny apelację oddalił, o czym orzekł na mocy art. 385 kpc.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc. Powód przegrał postępowanie apelacyjne i w związku z tym winien zwrócić stronie pozwanej koszty tego postępowania, które wynoszą 270 zł. Wysokość tych kosztów ustalono w oparciu o § 5 oraz § 11 ust. 1 pkt 21 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. j. Dz. U. 2013, poz. 461).